

Eelarvestrateegia aastateks 2027-2030

Sisukord

Sisukord.....	2
1. Sissejuhatus.....	3
2. Majanduskeskkonna ülevaade	4
3. Ülevaade 2025. a majandustulemustest	7
4. Eelarvestrateegia põhilised finantsnäitajad	9
5. Sissetulekud	15
5.1. Põhitegevuse tulud	15
5.2. Sissetulekud investeerimistegevusest	17
6. Väljaminekud.....	18
6.1. Põhitegevuse kulud.....	18
6.2. Investeerimistegevus	20
7. Riskistsenaarium	26

1. Sissejuhatus

Käesolev eelarvestrateegia on Tartu linna arengukavast tulenev nelja-aastane finantsplaan, mille eesmärk on tagada linna jätkusuutlik areng, seadusest tulenevate ülesannete täitmine ja investeerimisvõime säilimine. Vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusele (KOFS) on eelarvestrateegia linna eelarve koostamise alusdokument, mis peab näitama, et linn suudab täita oma kohustusi nii lühi- kui pikaajalises vaates.

Eelarvestrateegias hinnatakse maksutulude, toetuste, omatulude ja muude rahastusallikate piisavust võrreldes teenusvajaduse kasvuga. Strateegia eesmärgiks on näidata, et põhitegevuse tulud katavad põhitegevuse kulud ning loovad võimekuse jätkusuutlikuks investeerimispoliitikaks. Tartu eelarvestrateegia peamine eesmärk on kasvatada põhitegevuse tulemit, mis tagaks linna pikaajalist ja stabiilset arengut.

Eelarvestrateegia seob investeeringute mahu linna tegeliku finantsvõimekusega ning määrab prioriteedid hariduse, transpordi, linnakeskkonna, säästva arengu ja muude strateegiliste valdkondade edendamiseks.

Strateegias peab tõendama vastavust KOFS-i finantsdistsipliini nõuetele, eeskätt netovõlakooormuse piirangutele ning võimele teenindada olemasolevaid kohustusi. Arvesse võetakse majanduskeskkonna muutusi, riiklikke rahastusotsuseid, kulusurvet, intressimäärasid ning võimalikke uusi ülesandeid, et säilitada linna finantsstabiilsus.

Kokkuvõttes on eelarvestrateegia Tartu linna finantsjuhtimise keskne tööriist, mis annab vastuse, kas linn suudab kavandataval perioodil tagada kvaliteetsed avalikud teenused, teha vajalikud investeeringud ning säilitada finantsilise jätkusuutlikkuse kooskõlas KOFS-i nõuetega.

Käesolev eelarvestrateegia on koostatud 2027. - 2030. a kohta.

2. Majanduskeskkonna ülevaade

Käesoleval aastal on Eesti majandus pärast eelnenud aastate aeglast kasvu ja langusperioode jõudnud mõõduka taastumise faasi. Nii Eesti Pank, Rahandusministeerium kui ka suuremad kommertspangad hindavad, et majanduskasv ulatub 2026. aastal ligikaudu 2,0 - 2,5 protsendini. Majanduse elavnemist toetavad eelkõige sisenõudluse taastumine, elanike ostujõu kasv, riigi investeeringud ning järk-järgult paranev välisnõudlus.

Rahvusvaheline majanduskeskkond on siiski jätkuvalt ebakindel. Euroala majanduskasv jääb tagasihoidlikuks ning sõltub suurel määral energiahindade arengust, geopoliitilisest olukorrast ja peamiste kaubanduspartnerite majandusaktiivsusest. Euroopa Keskpanga 2026. aasta juuni prognoosi kohaselt kasvab euroala majandus 2026. aastal 0,8%, millele järgnevad mõõdukalt tugevamad kasvumäärad aastatel 2027 ja 2028. Samal ajal prognoositakse euroala inflatsiooniks ligikaudu 3%, mis ületab jätkuvalt keskpanga hinnastabiilsuse eesmärgi.

Eesti majanduskasvu toetavad peamiselt eratarbimine, investeeringud ning avaliku sektori kulutused. Positiivselt mõjutavad majandust maksusüsteemi muudatustest tulenev netopalga kasv ning riiklikud investeeringud kaitsevõime tugevdamisse ja taristusse. Kasvu pidurdavad jätkuvalt nõrk tööstussektor mitmetel eksporditurgudel, geopoliitilised pinged ning ettevõtete ettevaatlikkus investeerimisotsuste tegemisel.

Tabel 1. Sisemajanduse kogutoodang 2024 – 2030¹

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
SKP reaalkasv, %	0,1	1,3	2,5	2,3	2,4	2,2	2,1
SKP jooksevhindades (mld €)	39,9	41,9	44,4	46,7	48,9	51,1	53,3

Inflatsioon on võrreldes varasemate aastatega aeglustunud, kuid püsib siiski kõrgemal tasemel kui enne energiakriisi. Eesti 2026. aasta inflatsiooniprognosisid jäävad vahemikku 3,2 - 4,0 protsenti. Hinnakasvu peamiseks mõjutajateks on energia- ja toormehinnad ning geopoliitilised riskid.

Tartu tööturg ja sissetulekud

Tartu linn säilitab oma positsiooni Lõuna-Eesti majandusliku, haridusliku ja teadusarenduse keskusena. Linna majandusstruktuur erineb Eesti keskmisest suurema teadmispõhiste tegevusalade osakaalu poolest. Olulist rolli mängivad kõrgharidus, teadus- ja arendustegevus, tervishoid, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning kõrgema lisandväärtusega tööstusharud.

Tööturg on Tartus püsinud suhteliselt stabiilne ning kvalifitseeritud tööjõu nõudlus on jätkuvalt kõrge. Erilise nõudlusega on infotehnoloogia, inseneeria, tervishoiu ja hariduse valdkonnade

¹ [Rahandusministeeriumi 2026. aasta suvine majandusprognoos](#)

spetsialistid. Samal ajal on tööjõupuudus kujunemas üheks olulisemaks arengupiiranguks nii era- kui avalikus sektoris.

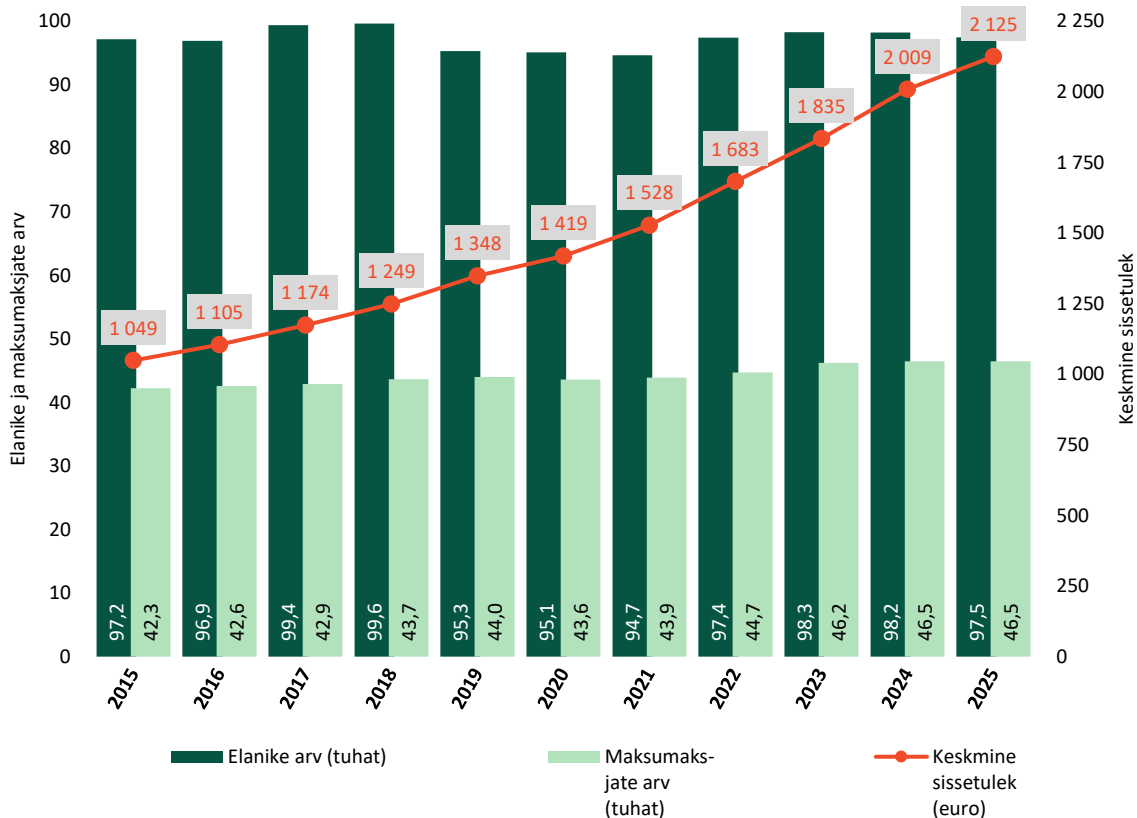
Palgaskasv on Tartu piirkonnas jätkunud. Statistikaameti andmetel ulatus Tartumaa keskmine brutokuupalk 2026. aasta teises kvartalis 2285 euron, kasvades aastaga ligikaudu 5%. Palgatase on Eestis endiselt kõrgem vaid Harjumaal. Palgaskasvu toetavad tööjõupuudus, kõrgema lisandväärtusega töökohtade osakaalu suurenemine ning avaliku sektori töötasude kasv. Statistikaamet Tartu linna palkade andmeid eraldi ei avalda, kui tuludeklaratsioonide info põhjal on Tartut ümbritsevate valdade palgaskasvu suurem kui linnas.

Sissetulekute kasv toetab eratarbimist ning tugevdab kohaliku teenindus- ja kaubandussektori väljavaateid. Samal ajal suurendab palgasurve ettevõtete tegevuskulusid ning võib mõjutada nende konkurentsivõimet, eriti tööjõumahukatel tegevusaladel.

Rahvastik ja linnaregiooni areng

Tartu jätkab oma rolli piirkondliku tõmbekeskusena. Linna arengut toetavad kõrghariduse ja teadusasutuste koondumine, tugev tervishoiusektor ning hea tööhõivevõimaluste valik. Samal ajal jätkub valglinnastumine: osa elanikest eelistab elada Tartu lähivaldades, säilitades siiski igapäevase töö- ja teenuskasutuse sideme linnaga.

Linnaregiooni kasv suurendab vajadust transpordiühenduste, haridusasutuste, sotsiaalteenuste ning tehnilise taristu arendamiseks. Pikemas vaates eeldab see Tartu linna ja ümbritsevate omavalitsuste senisest tihedamat koostööd nii ruumilise planeerimise kui ka ühiste investeeringute kavandamisel.

Joonis 1. Tartu linna elanike ja maksumaksjate arv ning palgatase 2015-2025.

Tartu ettevõtluskeskkond

Tartu ettevõtluskeskkonda iseloomustab mitmekesine struktuur, kus traditsioonilise tööstuse kõrval on viimastel aastatel tugevnenud teadmispõhiste ja tehnoloogiamahukate tegevusalade osakaal. Linna olulisemate tööandjate ja piirkondliku mõjuga ettevõtete hulka kuuluvad muu hulgas Tartu Mill, A. Le Coq, HANZA Mechanics Tartu, Tarmetec, Foxway ja Estiko Grupp. Nende kõrval on järjest olulisem roll rahvusvaheliste IT- ja arendusettevõtete Tartu üksustel.

Ettevõtluskeskkonna tugevuseks on teadusasutuste lähedus ning võimalus kaasata kvalifitseeritud tööjõudu. See loob eeldused kõrgema lisandväärtusega töökohtade tekkeks ning teadmistemahuka ettevõtluse kasvuks. Samuti toetavad ettevõtete arengut Euroopa Liidu teadus- ja innovatsiooniprogrammid ning kasvavad investeeringud kaitse- ja kõrgtehnoloogiasektoris.

Omavalitsuse rahastamine ja investeerimisvõime

Tartu linna finantsvõimekus sõltub suurel määral füüsilise isiku tulumaksu laekumisest, tasandus- ja toetusfondidest ning projektipõhisest välisrahastusest. Palgakasvu jätkumine toetab tulubaasi kasvu, kuid samaaegselt suurenevad kulud haridusele, sotsiaalteenustele, linnataristule ning tööjõule.

Riigi rahanduse väljavaade on jätkuvalt pingeline. Rahandusministeeriumi prognoosi järgi ulatub valitsussektori eelarvepuudujääk 2026. aastal ligikaudu 4,4 protsendini SKP-st ning riigivõlg kasvab järgnevatel aastatel märgatavalt. See suurendab konkurentsi avalike investeeringute rahastamisel ning võib pikemas perspektiivis piirata riigi võimekust toetada kohalike omavalitsuste täiendavaid investeeringuid.

Riskid ja võimalused

Tartu majandusarengut mõjutavad lähiaastatel nii väliskeskkonnast tulenevad riskid kui ka kohalikud arenguvõimalused.

Olulisemate riskide hulka kuuluvad geopoliitilise olukorra ebakindlus, energiahindade kõikumine, kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu nappus, rahvastiku vananemine ning riigi rahanduse jätkuvalt pingeline olukord. Nende tegurite koosmõju võib vähendada investeerimisaktiivsust ning suurendada survet avalike teenuste rahastamisele.

Samas on Tartu arenguväljavaated Eesti keskmisega võrreldes soodsad. Linna tugevused on seotud ülikoolide ja teadusasutuste olemasoluga, tervishoiusektori kõrge kompetentsiga, kasvava tehnoloogiasektoriga ning teaduspõhise ettevõtluse arenguga. Täiendavaid võimalusi loovad kaitsetööstuse kasv, rohepöördega seotud investeeringud ning Euroopa Liidu teadus- ja innovatsiooniprogrammid.

Kokkuvõttes võib hinnata, et Tartu majanduskeskkond on 2026. aastal mõõdukalt soodne. Eesti majanduse taastumine, tugev tööturg ja kõrge teadmispõhise tegevuse osakaal loovad head eeldused linna jätkuvaks arenguks. Samal ajal eeldab pikaajalise konkurentsivõime säilitamine investeeringuid inimkapitali, elukeskkonda, transpordiühendustesse ning innovatsiooni toetavasse infrastruktuuri.

3. Ülevaade 2025. a majandus- tulemustest

Tartu linna konsolideerimisgrupp koosneb linnavolikogust, linnavalitsusest, 15 ametiasutusest ja 65 hallatavast asutusest (kokku kohaliku omavalitsuse üksus) ning 3 äriühingust ja 8 sihtasutusest. Alljärgnevalt on esitatud konsolideerimisgrupi tähtsamad finantsnäitajad (tuhandetes eurodes).

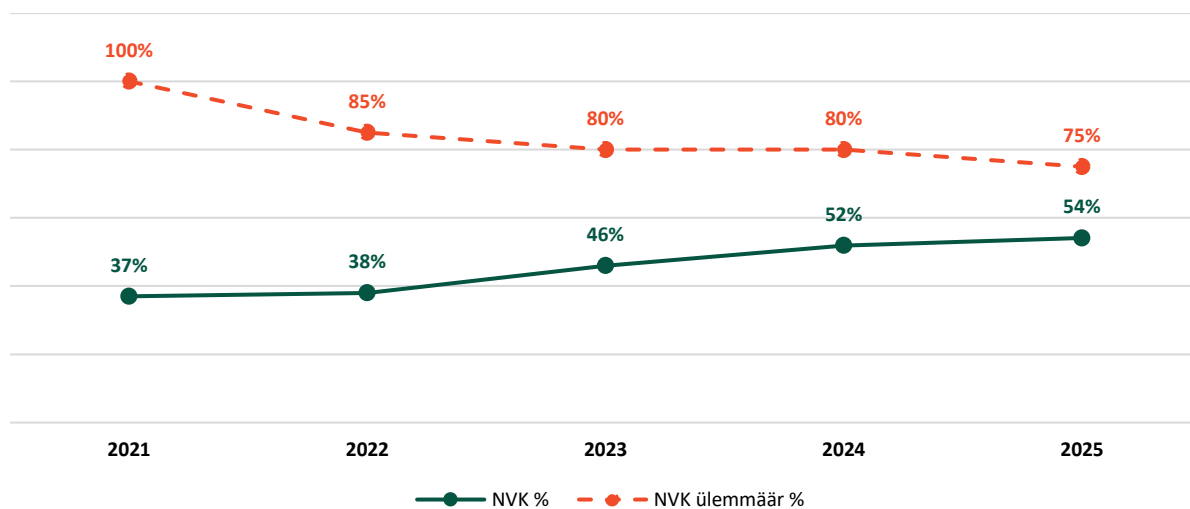
Tabel 2. Konsolideerimisgrupi tähtsamad finantsnäitajad (tuhandetes eurodes)

Bilansi näitajad aruandeaasta lõpul	2021	2022	2023	2024	2025
Varad	401 111	410 765	439 919	443 495	456 667
Kohustised	124 633	139 470	183 278	204 469	216 889
Netovara	276 478	271 295	256 641	239 026	239 778
Tulemiaruaude näitajad					
Tegevustulud	214 261	230 769	267 125	284 493	296 191
s h tulud ilma saadud toetusteta	142 933	158 905	179 094	198 308	211 884
Tegevuskulud	-206 433	-235 187	-279 168	-296 298	-290 715
Tegevustulem	7 828	-4 418	-12 043	-11 805	5 477
Finantstulud ja -kulud, ettevõtja tulumaks	538	-770	-3 796	-6 013	-4 731
Aruandeaasta tulem	8 366	-5 188	-15 839	-17 818	746
Olulisemad finantssuhtarvud					
Likviidsus ¹	0,97	0,78	0,96	0,91	0,82
Lühiajaline maksevõime ²	1,34	1,18	1,35	1,32	1,18
Kohustiste osakaal varadest	31%	34%	42%	46%	42%
Laenukohustiste osakaal varadest	24%	26%	33%	38%	42%

Konsolideerimisgrupi bilansi maht on kasvanud: suurenenud on nii varad kui ka kohustised. Linn on jätkuvalt panustanud arengusse, tehes investeeringuid eelkõige haridusse ja linnaruumi. Investeeringud on suurendanud põhivara mahtu, mida on rahastatud laenude arvelt.

Konsolideerimisgrupi likviidsus 2025. aastal vähenes, kuid jäi rahuldavale tasemele. Lühiajaline maksevõime oli keskmisel tasemel (heaks peetakse suhtarvu vahemikus 1,5-2). Nõuete kogusumma ja osakaal kasvasid, kuid see muutus ei sea ohtu finantsdistsipliini meetmete täitmist.

Tartu linna netovõlakkoormus ja -piirmäär on majanduskriiside tõttu kasvanud, kuid püsib turvaliselt seaduses sätestatu piires. Lähiaastatel on jätkuvalt vajalik kasvatada põhitegevuse tulemi ja teadlikult juhtida rahanduspoliitikat seadusega lubatud raamides.

Joonis 2. Viimase viie aruandeaasta (2021–2025) netovõlakoormus ja seadusega lubatud ülemmäär

4. Eelarvestrateegia põhilised finantsnäitajad

Eelarvestrateegia aluseks on järgmised makromajanduslikud eeldused, mis põhinevad Rahandusministeeriumi 2026. a suvisel [majandusprognosisil](#).

Prognoozi põhisoõnum on, et majandus liigub paremuse poole ja inimeste ostujõud taastub. 2026. aastaks oodatakse majanduskasvu 2,5%, mis 2027. – 2030. aastal jääb 2,1% - 2,4% vahele. Majanduse kasv ja ostujõu paranemine loovad eeldused kohaliku omavalitsuse tulubaasi tõusuks, ent ka kulud kasvavad kiiresti.

Tabel 3. Makromajanduslikud eeldused²

	Tegelik 2025	P 2026	P 2027	P 2028	P 2029	P 2030
SKP reaalkasv	1,30%	2,50%	2,30%	2,40%	2,20%	2,10%
Inflatsioon	4,80%	3,20%	2,80%	2,20%	2,10%	2,00%
Tööpuudus	7,50%	6,70%	6,40%	6,30%	6,20%	6,10%
Palgakasv	5,60%	5,60%	4,70%	4,40%	4,30%	4,20%

Eelarvestrateegia lähtub teadaolevatest ja tulevikus realiseeruda võivatest järgmistest eeldustest:

- füüsilise isiku pensionilt ja muult tulult (peamiselt palk) makstava maksueraldise määr on 10,23%;
- maamaksulaekumine kasvab 2027-2028. a ca 50% aastas ning lisaks mõjutab viimaste strateegia-aastate laekumist maa korraline ümberhindamine (maa väärtuse tõus);
- uusi kohalikke uusi kohalikke makse vaadeldaval perioodil ei kehtestata;
- tasandusfondi valem ja proportsioonid Tartu linna suhtes säilivad;
- õpetajate palga alammäär kasvab 2% võrra rohkem kui keskmine palk aastas;
- toetusfondi vahendid (v.a üldhariduskoolide õpetajate tööjõukulude toetus) kasvavad THl alusel.

Nende eelduste baasil arvatud finantsnäitajad on esitatud tabelis 4.

² Rahandusministeeriumi 2026. aasta suvine majandusprognosis

Tabel 4. Põhilised finantsnäitajad (tuhandetes eurodes)

	2026	2027	2028	2029	2030
Põhitegevuse tulud kokku	266 835	277 961	295 318	307 991	320 383
Maksutulud	163 235	170 317	181 153	189 441	197 350
sh tulumaks	155 500	160 101	167 128	174 233	181 467
sh maamaks	5 000	7 500	11 250	12 375	12 994
sh muud maksutulud	2 735	2 716	2 775	2 833	2 889
Kaupade ja teenuste müügitulu	31 837	33 163	33 892	34 604	35 296
Saadavad toetused	70 648	73 401	79 169	82 818	86 586
sh tasandusfond	1 695	1 695	1 695	1 695	1 695
sh toetusfond	52 557	52 660	58 266	61 309	64 469
sh muud toetused	16 396	19 046	19 208	19 814	20 422
Muud tegevustulud	1 115	1 080	1 104	1 128	1 151
Põhitegevuse kulud kokku	244 656	253 981	264 965	275 180	285 047
Antavad toetused	36 547	38 096	40 294	41 068	41 836
Muud tegevuskulud	208 110	215 885	224 671	234 112	243 211
sh personalikulud	132 832	137 182	143 183	150 180	155 925
sh majandamiskulud	74 753	78 179	80 689	83 133	86 486
sh muud kulud	525	523	800	800	800
Põhitegevuse tulem	22 179	23 979	30 353	32 811	35 336
Investeeringustegevus kokku	-43 874	-44 351	-57 764	-57 788	-36 991
Põhivara müük (+)	4 670	2 900	2 700	2 500	7 000
Põhivara soetus (-)	-62 978	-61 526	-73 841	-75 038	-41 684
sh projektide omaosalus	-41 913	-39 966	-52 273	-51 058	-33 734
Saadav sihtfinantseerimine (+)	20 836	21 560	21 568	23 980	7 950
Antav sihtfinantseerimine (-)	-1 372	0	0	0	0
Finantstulud (+)	1 070	50	200	200	200
Finantskulud (-)	-6 100	-7 335	-8 391	-9 430	-10 457
Eelarve tulem	-21 695	-20 372	-27 411	-24 977	-1 655
Finantseerimistegevus	8 242	17 372	27 411	24 977	1 655
Kohustiste võtmine (+)	37 509	54 066	75 806	42 977	19 655
Kohustiste tasumine (-)	-29 267	-36 695	-48 395	-18 000	-18 000
Likviidsete varade muutus	-13 453	-3 000	0	0	0
Likviidsete varade jääk	30 611	27 611	27 611	27 611	27 611
Võlakohustised	191 516	212 888	240 299	265 276	266 931
Netovõlakoormus (NVK) (eurodes)	160 905	182 277	209 688	234 665	236 320
Netovõlakoormus (%)	60%	66%	71%	76%	74%
NVK ülemmäär (eurodes)	186 785	194 573	242 824	262 488	282 688
NVK ülemmäär (%)	70%	70%	82%	85%	88%

Arvestusüksuse finantsnäitajad muutuvad ajas sarnaselt linna näitajatega.

Tabel 5. Arvestusüksuse tähtsamad finantsnäitajad (tuhandetes eurodes)

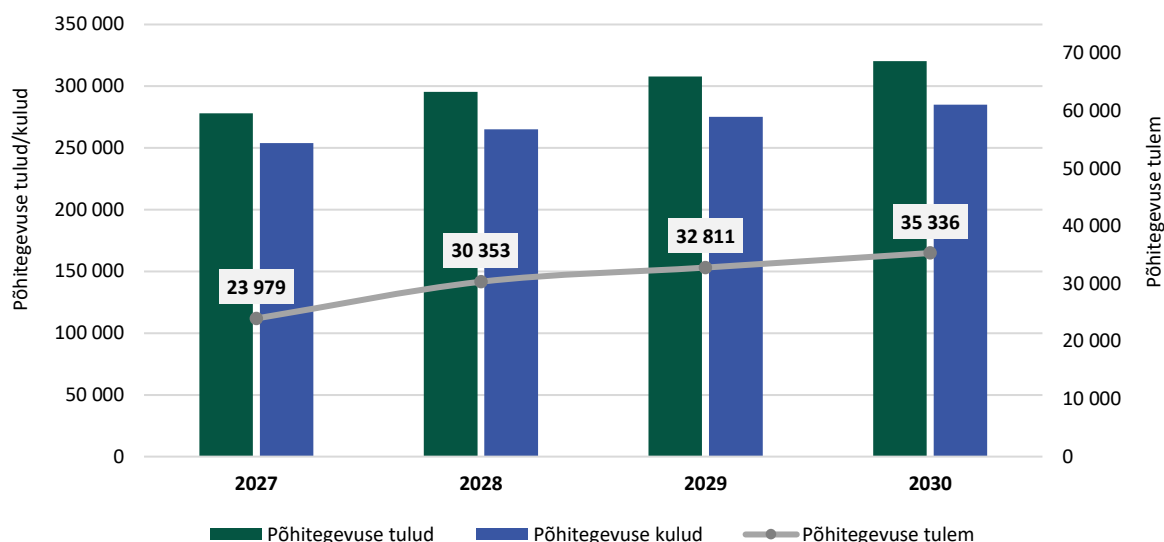
	2026	2027	2028	2029	2030
Põhitegevuse tulud kokku	274 585	285 901	303 348	316 111	328 603
Põhitegevuse kulud kokku	252 406	261 921	272 995	283 300	293 267
Põhitegevustulem	22 179	23 979	30 353	32 811	35 336
Investeeringustegevus kokku	-43 874	-44 351	-57 764	-57 788	-36 991
Eelarve tulem	-21 695	-20 372	-27 411	-24 977	-1 655
Finantseerimistegevus	8 242	17 372	27 411	24 977	1 655
Likviidsete varade muutus	-13 503	-3 000	0	0	0
Nõuete ja kohustuste muutus	-50	0	0	0	0
Likviidsete varade jääk	34 042	31 042	31 042	31 042	31 042
Võlakohustused	193 250	210 622	238 033	263 010	264 665
Netovõlakoormus (eurodes)	159 208	179 580	206 991	231 968	233 623
Netovõlakoormus (%)	58%	63%	68%	73%	71%
NVK ülemmäär (eurodes)	192 210	200 131	242 824	262 488	282 688
NVK ülemmäär (%)	70%	70%	80%	83%	86%

Peatükkides 5 ja 6 on esitatud sissetulekute ja väljaminekute detailsem ülevaade. Kõigepealt on toodud linna olulisemate finantspositsiooni iseloomustavate finantsnäitajate – põhitegevuse tulemi, eelarve tulemi ja netovõlakoormuse – detailsem analüüs.

Põhitegevuse tulem

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Vastavalt KOFS § 33 lg 2 ei tohi põhitegevuse tulemi väärtus aruandeaasta lõpu seisuga olla väiksem kui null. KOFS § 33 lg 3 lubab erandjuhuna põhitegevuse tulemi negatiivse väärtuse tingimisel, et eelnenud aasta põhitegevuse tulem oli positiivne.

Põhitegevuse tulemit kirjeldavad KOFS-i kriteeriumid kehtivad nii kohaliku omavalitsuse üksuse kui ka kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse kohta. Arvestusüksusesse kuuluvad KOFS § 2 p 8 kohaselt kohaliku omavalitsuse üksus (Tartu linn) ja temast sõltuv üksus. Tartu linna arvestusüksusesse kuuluvad SA Tartu Kultuurkapital, SA Tartu Vaimse Tervise Hooldekeskus, SA Tartumaa Turism, SA Tartu Loomemajanduskeskus, SA Tartu Perekodu Käopesa, SA Tartu Keskkonnahariduse Keskus ja SA Tartu 2024. Ülejäänud Tartu LV konsolideerimisgruppi kuuluvad ühingud ei ole sõltuvad üksused KOFS-i tähenduses.

Joonis 3. Põhitegevuse tulem (tuhandetes eurodes)

Strateegiaperioodil Tartu linna põhitegevuse tulem kasvab. Alates 2025. aastast on linna eesmärgiks hoida põhitegevuse tulude kasvumäär suuremana kui põhitegevuse kuludel ning 2026. aasta prognoositud tulem peaks jõudma 22,2 miljoni euroni.

Põhitegevuse tulemi paranemine on linna peamine finantseesmärk, sest see võimaldab rohkem investeerida, vähendab eelarvedefitsiiti ning vähendab vajadust laenude järele. Tartu linna arvestusüksuse põhitegevuse tulem on ligilähedane Tartu linna vastavale näitajale.

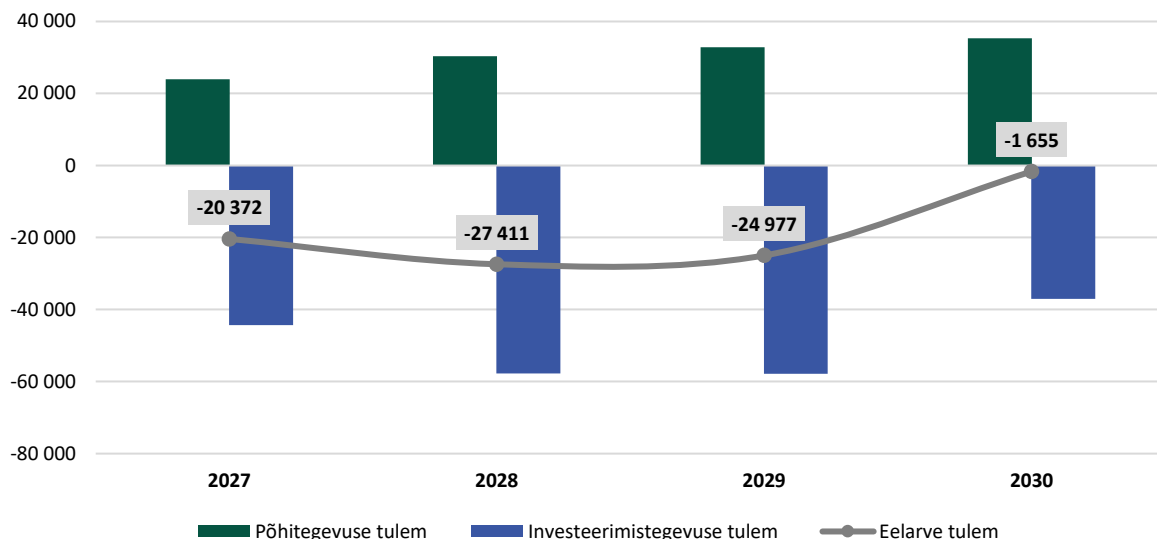
Eelarve tulem

Eelarve tulemile ei ole seaduses otseseid piiranguid kehtestatud. Põhiseadusest³ tuleneb eelarve iseseisvuse tagatis, mis konkretiseerib kohaliku omavalitsuse üksuse enesekorraldusõigust eelarve valdkonnas. EL fiskaalkokkuleppest⁴ lähtuvalt riigieelarve seaduses sätestatud eelarve struktuurse tasakaalu nõue kohalikke omavalitsusi ei puuduta. Kaudseteks piiranguteks on eelnevalt nimetatud põhitegevuse tulemi positiivsuse nõue, netovõlakooormuse piirmäär ning muud KOFS-ist tulenevad nõuded.

Eelarvestrateegia on kavandatud eesmärgiga liikuda eelarve tasakaalu suunas ja jõudes selle lähedale 2030. aastal.

³ PS § 157 lg 1.

⁴ Euroopa Ülemkogu 2012. aasta märtsi kohtumisel kirjutasid pea kõik liikmesriigid (välja arvatud Ühendkuningriik ja Tšehhi) alla majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingule, mille fiskaalosa moodustab fiskaalkokkulepe (ka Horvaatia ei kirjutanud lepingule alla ei enne ega ka pärast ELiga ühinemist 2013. aasta 1. juulil). Fiskaalkokkuleppe kohaselt tuleb tasakaalus eelarve põhimõte – struktuurse puudujäägi ülempiir on 0,5% SKPst (kui valitsemissektori võlg on väiksem kui 60% SKPst, on ülempiir 1% SKPst) – lisada riigisisestesse õigusaktidesse, eelistatavalt põhiseaduse tasemel (võla suurenemise pidurdamise säte).

Joonis 4. Eelarve tulem (tuhandetes eurodes)

Tartu linna eelarvepositsiooni parandamine toimub tänu põhitegevuse tulemi kasvule (joonis 4).

Netovõlakoormus

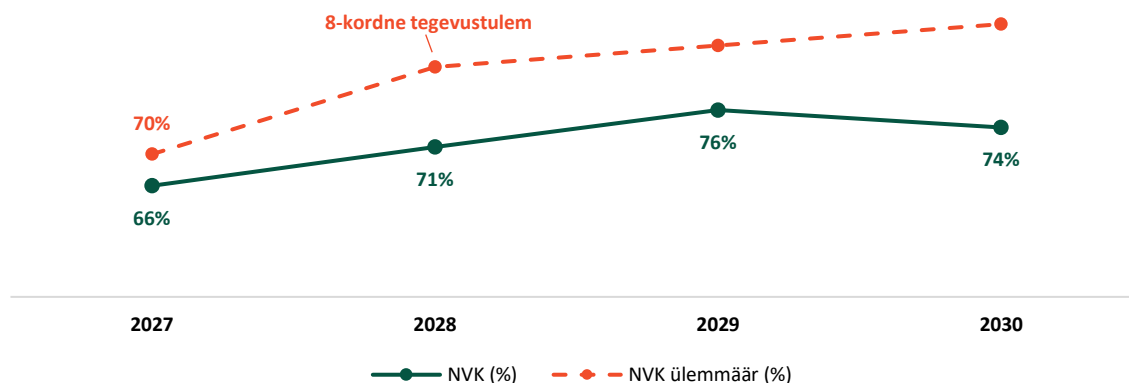
Põhitegevuse tulemi kõrval on netovõlakoormus teine KOFSis sätestatud finantsdistsipliini näitaja. Põhiseaduse § 154 lg 1 keskmises olev KOV üksuse enesekorraldusõigus sisaldab õigust iseseisvalt otsustada võlakohustiste võtmise üle. Seda toetab ka Euroopa kohaliku omavalitsuse harta art 9 lg 8. Võlakohustiste võtmiseta võib mõne omavalitsusliku ülesande täitmine olla oluliselt raskem, kuid teiselt poolt mõjutab võlakohustiste võtmine eelarvetasakaalu.

Jätkusuutlikkust analüüsides ei kasutata siinkohal mitte lihtsalt laenukohustiste kogusummat, vaid selle suhet üksuse tegevustuludesse või tegevustulemi kordajat. Netovõlakoormus on võlakohustiste suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Võlakoormuse arvestamisel on lähtutud netoarvestuse põhimõttest, et suuremas summas likviidsete vahendite olemasolul saaks omavalitsusüksustele võimaldada suuremas summas kohustiste võtmist. Lisaks võimaldab likviidsete vahendite arvesse võtmine tagada, et kriitilise piiri lähedal olevad omavalitsusüksused ei kuluta laekunud raha koheselt ära, vaid jälgivad piirangutest kinnipidamiseks kulude tegemist, kassas ja hoiustel olevat raha hulka ning võlakohustiste seisut.

Vastavalt KOFSi §-le 34 võib netovõlakoormus aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta 8-kordse põhitegevuse tulemini, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Kui kohaliku omavalitsuse üksuse 8-kordne põhitegevuse tulem on väiksem kui seaduses sätestatud minimaalne osakaal põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoormus ulatuda selle osakaaluni, mis võib 2027. aastal ulatuda kuni 70% ja alates 2028. aastast 60% põhitegevuse tuludest.

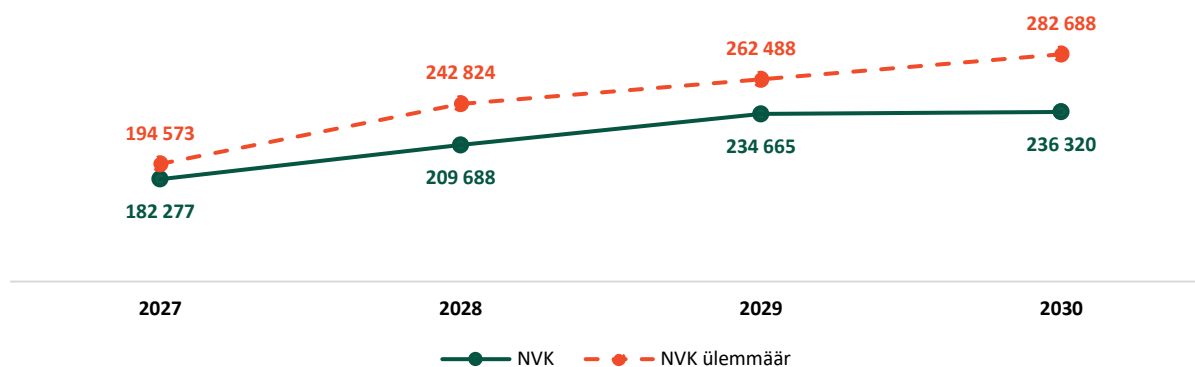
Käesoleva ehk 2026. a lõpuks jõuab Tartu netovõlakoormuse piirmäär 60% linna põhitegevuse tuludest. Sel aastal kehtima hakanud KOFS-i muudatusetega andis riik hästi toime tulevatele ja pikaajaliselt jätkusuutliku rahanduspoliitikaga omavalitsustele võimaluse võtta laenu kuni 8-kordse põhitegevuse tulemi ulatuses. Tartu linna rahanduse strateegia ja kehtiv koalitsioonileping on seadnud eesmärgiks põhitegevuse tulemi jätkuva kasvu ning see annab läbi täiendava laenuvõimekuse võimaluse investeerida nii olemasolevatesse hoonetesse,

teedesse ja tänavatesse ning arendada ka uusi objekte. Linna põhitegevuse tulemi arvelt saab finantseerida vaid hädavajalikke remonte ja parendusi, uute ja suuremate objektide tarvis saab linn võtta laenu.

Joonis 5. Netovõlakoormus (%)

Rahaliselt tähendab maksimaalse laenusumma arvestusprintsipi muudatus võimalust võtta strateegiaperioodil laenu pea 90 miljonit eurot rohkem võrreldes varem kehtinud piiranguga (joonis 6). Tartu kavatseb sellest võimalusest järgmise nelja aasta jooksul kasutada umbes poolt ning nii säilib ka piisav varu võimalike lühiajaliste mõjude või majanduskriisidega toimetulekuks. Näitkeks võimaldas seadusemuudatus lisada linna eelarvestrateegiasse Veeriku kooli renoveerimise summas 26,1 miljonit eurot.

Joonis 6. Netovõlakoormus (tuhandetes eurodes)

Lisaks võlakohustiste mahule seab KOFS piirangud ka võlakohustiste võtmise eesmärgile. Kohaliku omavalitsuse üksus võib võtta laenu, emiteerida võlakirju, võtta kapitalirendi- ja faktooringukohustusi ning kohustusi teenuste kontsessioonikokkulepete alusel: 1) investeringuteks; 2) põhivara soetuseks antavaks sihtfinantseerimiseks; 3) osaluste, aktsiate, osade ja muude omakapitaliinstrumentide omandamiseks; 4) olemasolevate võlakohustiste täitmiseks; ja 5) laenude andmiseks. Tartu linn laenab eelarvestrateegia perioodil ainult investeerimiseks ja võlakohustiste refinantseerimiseks.

5. Sissetulekud

Tartu linna sissetulekud jagunevad põhitegevuse tuludeks ning investeerimistegevuse eelarveossa kuuluvateks põhivara müügiks, põhivara soetuseks saadavaks sihtfinantseerimiseks ja finantstuluks. Sissetuleku suurimad osad on maksueraldised ja maksud, seejärel toetused, teenuste ja vara müügist ning muud tulud.

Riigieelarvest eraldatud riiklike maksutulude ning tasandus- ja toetusfondi eesmärk on tagada kohalikele omavalitsustele piisavad vahendid kohaliku elu küsimuste üle iseseisvalt seaduste alusel otsustamiseks. Viimastel aastatel on kohalikele omavalitsustele pandud täiendavaid ülesandeid, kuid nende täitmiseks vajalike kulude kasv on olnud kiirem kui tulubaasi suurenemine.

5.1. Põhitegevuse tulud

Põhitegevuse tulud on maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused ja muud tegevustulud. Põhitegevuse tulud on käesolevas eelarvestrateegias prognoositud makromajanduse põhinäitajate alusel (vt ptk 4).

Eesti maksusüsteem koosneb maksukorralduse seadusest tulenevalt riiklikest ja kohalikest maksudest. Riiklikest maksudest laekuvad kohalike omavalitsuste eelarvesse füüsilise isiku tulumaks ja maamaks. Tartu linnas kehtivateks kohalikeks maksudeks on reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks ning parkimistasu. Kohalike maksude seadus näeb ette lisaks nimetatutele veel kahte võimalikku kohalikku maksu (loomapidamismaks ja lõbustusmaks), mida Tartus ei ole rakendatud.

Tulumaks on Tartu linna jaoks olulisim tululiik. Tulumaksu laekumine sõltub tööturu muutustest ja linna kavandatud tulumaksu laekumine lähtub Rahandusministeeriumi prognoositud palgakasvust. Vastavalt tulumaksuseaduse muudatustele suurendati perioodil 2025-27 riiklikult pensionilt eraldatavat tulumaksu 2,5% kuni 10,23% ja vähendades samal ajal muust tulust (peamiselt palk) tulumaksu 11,89% allapoole 10,23%ni. Lisaks on kehtestatud „kahanemise piirmäär“ ehk protsent, millest rohkem ei saa omavalitsuse kasvult tulusid ümber jagada.

Tabel 6. Füüsilise isiku tulumaksu kohalikele omavalitsustele laekumise määr

	2024	2025	2026	2027	Alates 2028
Pensionilt	2,5%	5,50%	8,50%	10,23%	10,23%
Muult tulult	11,89%	11,29%	10,64%	10,23%	10,23%
Kahanemise piirmäär ⁵	-	1,5%	2,0%	2,5%	3,0%

Muudatusega kiireneb tulumaksu laekumise kasv KOV-ides, kus on eakate osakaal kõrge, ning aeglustub seal, kus on kõrgem tööealiste osakaal ja palgatase. Kuna Tartu linn kuulub teise

⁵ Alates 2030. a hakkab kompensatsioon vähenema aastas 15 protsendipunktilise sammuga 2029. aasta summast arvestades ja jõuab nulli 2036. a. Vabanev raha suunatakse tasandusfondi tulude ja kulude ühtlustamiseks.

gruppi, siis see muudatus vähendab oluliselt linna tulubaasi. Alates 2028. aastast kaotab linn ligi 5 miljonit eurot aastas.

Maamaks on riiklik maks, kuid maamaksuseaduse kohaselt laekub maamaks omavalitsusüksuse eelarvesse, kohaliku omavalitsuse pädevuses on maksumäärade kehtestamine. Maamaksu laekumist mõjutavad eelarvestrateegia perioodil oluliselt nii maa hindamise tulemused kui ka maamaksuseaduse muudatused. 2022. aastal toimunud maa korralise hindamise tulemusena suurenes maa maksustamishind märgatavalt ning uued maksustamishinnad hakkasid kehtima 2024. aastast. Alates 2025. aastast muutus maamaksu arvestamise kord: muudeti maksimaalseid maksumäärasid, kehtestati maamaksu aastase kasvu piirmäär ning alates 2026. aastast asendati senine kodualuse maa pindalapõhine maksuvabastus summapõhise maksusoodustusega.

Tartu linna eelarvestrateegias on maamaksu prognoosimisel arvestatud nii kehtiva seadusraamistiku kui ka kavandatud tõusu piirmääradega. Strateegiaperioodil on maamaksu aastaseks kasvuks kavandatud 2027. ja 2028. aastal 50%, 2029. aastal 10% ning 2030. aastal 5%⁶. 2026. aastal toimus uus maa hindamine, mille tulemused hakkavad maamaksu arvestust mõjutama alates 2028. aastast. Seetõttu kasvab maamaksu laekumine strateegiaperioodil järkjärgult, kuid tõusu piirmäärad tasandavad maksukoormuse järsku suurenemist.

Uusi kohalikke makse eelarvestrateegia perioodil ei kehtestata.

Maksude järel on teiseks suuremaks tuluallikaks toetused. Enamik toetusi saadakse riigieelarvest - tasandusfondist, toetusfondist või juhtumipõhiselt konkreetse tegevuse või investeeringu toetamiseks. Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada vahendite kasutamise tingimusi määramata kohaliku omavalitsuse üksuste ülesannete täitmise võimalusi. Tasandusfondi reeglite ja valemi järgi ei kuulu Tartu linn nende KOV-ide hulka, mille tegevust läbi selle fondi olulisel määral toetatakse. Alates 2024. a saab Tartu linn tasandusfondi vahendeid vaid üksikute antavate toetuste näol, millest olulisemad on hooldusreformi toetus (minimaalse lävendi tagamise toetus) ning asendushoolduse ja matusetoetuse tulubaasi üle andmise ülemineku toetus, mis ajas kahaneb.

Toetusfond on kohaliku omavalitsuse üksustele seaduses määratud sihtotstarbel ja tingimustel kasutamiseks või riigieelarves määratud sihtotstarbel antav toetus, mida jaotatakse ainult arvnäitajate alusel. Toetusfondi jaotamise aluseks olevad arvnäitajad ja nende arvestamise alused sätestatakse seadusega. Arvnäitajate väärtused, samuti toetusfondi suurus ja sellesse kuuluvad toetuste liigid määratakse riigieelarvega. Toetusfondi vahendid on senini ette nähtud üldhariduse andmiseks, huvihariduse ja huvitegevuse toetuseks, koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetuseks, toimetulekutoetuse maksmise kulude hüvitamiseks, suure hooldus- ja abivajadusega lapsele abi osutamise toetuseks, rahvastikutoimingute kulude hüvitamiseks ning kohalike teede hoiu toetuseks. Toetusfondi vahendite muutus on prognoositud tarbijahinnaindeksi muutuse alusel, tööjõukuludeks eraldatavad vahendid prognoositava palgataseme muutuse alusel.

Rahaliselt suurimaks tuluallikaks, mida kohalikud omavalitsused saavad ise kujundada, on tulud kaupade ja teenuste müügist. Põhiliselt kuuluvad siia tulud asutuste majandustegevusest. Tulud

⁶ Tegemist on indikatiivsete arvudega. Tartu linnas ei ole veel tehtud otsuseid 2027-2029. a kavandatava maamaksu määra ja maksuvabastuste osas. Seega võivad tegelikud numbrid osutuda eelarvestrateegias kavandatud oluliselt erinevaks.

jaotatakse üksuse põhitegevusala⁷ alusel, millega tulu saamine on seotud (näiteks kui haridusasutus saab tulu õpilaste toitlustamisest, siis klassifitseeritakse see tuluna haridusalasest tegevusest). Tulud haridusalasest tegevusest moodustavad kaks kolmandikku majandustegevuse tuludest. Tulud kaupade ja teenuste müügist on kavandatud THI alusel, arvestades teatud eranditega.

5.2. Sissetulekud investeerimistegevusest

Lisaks ülaltoodud põhitegevuse tuludele laekuvad Tartu linna eelarvesse ka sissetulekud investeerimistegevusest. Põhi- ja investeerimistegevuse eristamine annab selge ülevaate investeerimissuutlikkusest ja laenude võtmise võimekusest ning parandab eelarve läbipaistvust.

Tartu linna investeerimistegevuse tulud on:

- Varade müük – kinnisvarainvesteeringute, muu maa ning korterite müügitulu. Eelarvestrateegia perioodi on kavandatud varade müüki 15 miljonit eurot.
- Finantstulud – intressitulu on kavandatud 50-200 tuhat eurot aastas linna kontsernikonto vahendite paigutamisel tähtajalistesse deposiitidesse ja üleöödeposiiti.
- Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine ehk investeerimiseks saadud toetus, millest suurim on Kultuurikeskus Siuru ehitamiseks saadav toetus Kultuurkapitalilt.

Ülaltoodutest on suurima rahalise mõjuga põhivara soetuseks saadud sihtfinantseerimine. Täpsemad investeerimistegevuse tulude numbrid on esitatud tabelis 4 (lk 10). Investeerimisobjektidest on ülevaade punktis 6.2.

⁷ Majandustegevusest saadavad tulud on liigitatud erinevate valitsemisfunktsioonide järgi COFOGi (*Classification of the Function of Government*) klassifikaatori alusel. COFOG võimaldab saada ajalist ülevaadet linna eri funktsioonide tulude ja kulude suundumustest.

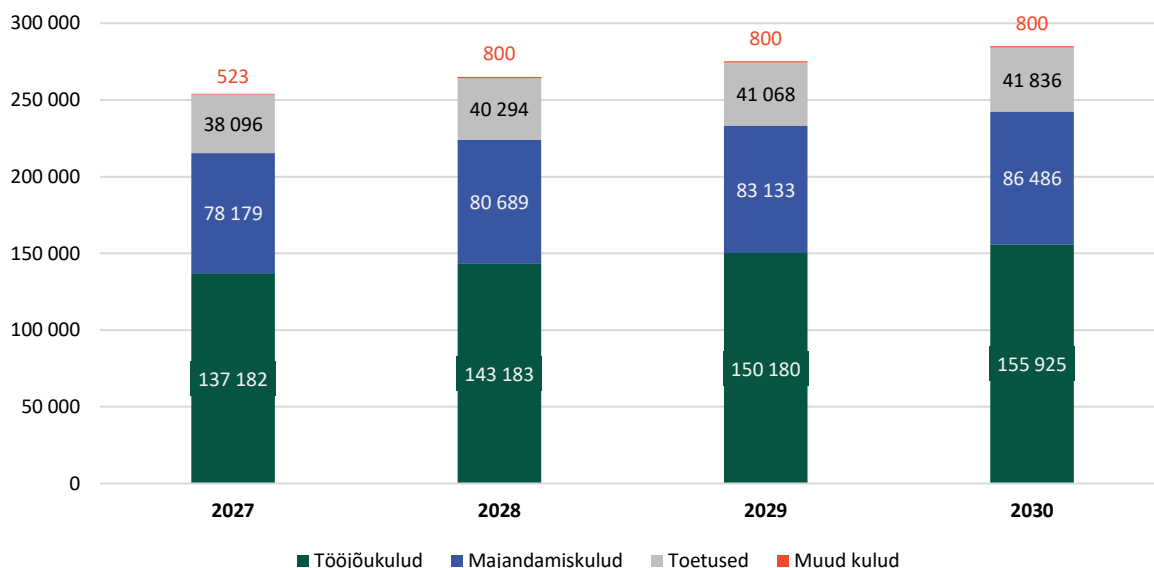
6. Väljaminekud

Väljaminekud jagunevad põhitegevuse kuludeks ja investeerimistegevuse väljaminekuteks (põhivara soetus, põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine ning finantskulud). Väljaminekute prioritseerimisel on aluseks linna visioon ja pikaajalised eesmärgid.

6.1. Põhitegevuse kulud

Eelarvestrateegia üheks finantseesmärgiks on linna finantsvõimekuse suurendamine ning selleks on tarvis kasvatada põhitegevuse tulemit ning parandada eelarvepositsiooni. Et linna kulud on viimaste aastatega oluliselt kasvanud, siis on vajalik hoida põhitegevuse kulude kasvutempo põhitegevuse tulude omast madalamana.

Võrreldes 2025. aastaga kasvasid 2026. aasta põhitegevuskulud 6%, 2027. aastal kavandatakse tõusu 2% ning aastatel 2028-2030 keskmiselt 4% aastas. Antavate toetuste maht suureneb 2027. aastal 4%, 2028. aastal 6% ning aastatel 2029-2030 2%. Avaliku sektori töjõukulude kavandamisel on arvestatud keskmiselt 4-5% kasvuga linnavalitsuses ja selle allasutustes, v.a hariduse valdkond, kus kasvumäärad on 1-2% võrra suuremad. Majandamiskulud kasvavad strateegiaperioodil keskmiselt 4% aastas.

Joonis 7. Põhitegevuse kulud (tuhandetes eurodes)

Eelarvestrateegia koostamisel on juhindutud Tartu linna arengukavas sätestatud kolme suure strateegilise suuna – heaolu, kogukonna ja kultuuri; hariduse, innovatsiooni ja ettevõtluse; keskkonna ja linnaruumi – tulevikusihtidest.

Heaolu, kogukond, kultuur

Heaolu⁸ valdkonna üheks eesmärgiks on, et Tartu elukeskkond ja teenused toetavad hakkamasaamist kogu elu jooksul. Selle eesmärgi täitmiseks on muuhulgas kavas arendada kodus elamist toetavaid teenuseid, soodustada aktiivsele ja tervislikule eluviisile suunavaid valikuid kogu elukaare jooksul, tagada kvaliteetne hoolekandeabi, tagada hinnatud abivajaduse korral kiire ja asjakohane abi.

Kogukonna⁹ valdkonnas on oluliseks eesmärgiks tartlaste aktiivne osalus linna arendamises, nii omaalgatuslikult kui ka kaasa rääkides. Linn toetab asumiseltse ja linnaosapäevade korraldamist, panustades nii tugevate kogukondade kujunemisse ja kogukondlikesse algatustesse. Linn jätkab andmepõhiste teenuste juurutamist. Ühistranspordi ja rattaringluse võrgustiku arendamine juba tugineb nutikal andmeanalüüsil ja mobiilipositsioneerimisel.

Kultuuri¹⁰ valdkonna peamised tegevused on koostööpartnerite toetamine, võimestamine ning rahastusvõimaluste pidev arendamine. Tähelepanu pööratakse kultuuri, spordi, noorsootöö ja huvihariduse ligipääsetavusele nii Tartu elanikele kui ka külalistele.

Haridus, innovatsioon ja ettevõtlus

Haridus¹¹ on jätkuvalt Tartu linna kõige prioriteetsem valdkond. Oluline on haridustöötajate pädevus ja professionaalsed arenguvõimalused, kaasaegne ning toetav õpi- ja töökeskkond, hariduse kättesaadavus ja võimaluste rohkus ning sujuv liikumine erinevate haridustasemetega ja -liikide vahel.

Haridusasutuste tööjõukulu moodustab kolmveerandi linna tööjõukulust. Kooliõpetajate palgaraha ning suurem osa tugispetsialistide tööjõukulust tuleb riigieelarvest toetusfondist, linna omavahenditest rahastatakse abipersonali tööjõukulud ning kulud, mida toetusfondi eraldised ei kata.

Eelarvestrateegia perioodiks hinnatakse laste arvu märgatavat langemist lasteaedades, ent tuge vajavate laste arvu suurenemist lasteaedades ja koolides, mis nõuab tugiteenuste ja abiõpetajate tagamiseks lisaressurssi, mida riigieelarveline toetus ei kata.

Innovatsiooni ja ettevõtluse¹² valdkonna mitmed tegevused kattuvad järgnevalt kajastatud keskkonna valdkonna projektidega, kuna ettevõtluse tulevikusuunad keskenduvad keskkonnahoidlikele tehnoloogiatele ja ärimudelitele. Linn annab toetust ettevõtlust ja innovatsiooni toetavate teenuste pakkumiseks, toetades nt Tartu Teadusparki, Loomemajanduskeskust, Tehisintellekti ja robotikakeskust AIRE, sTartup Day MTÜ jt.

Keskkond ja linnaruum

Keskkonna¹³ ja linnaruumi¹⁴ valdkondades otsitakse planeerimislahendusi, millega kujundada kliimaneutraalseid ja kliimamuutustega kohanevaid linnasid. Tartu on eeskujuks ringmajanduse

⁸ GFOG valdkond: 07 – tervishoid, 10 – sotsiaalne kaitse

⁹ GFOG valdkond: 01 – üldised valitsemissektori teenused

¹⁰ GFOG valdkond: 08 – vaba aeg, kultuur, religioon

¹¹ GFOG valdkond: 09 – haridus

¹² GFOG valdkond: 04 – majandus, 06 – elamu- ja kommunaalmajandus

¹³ GFOG valdkond: 05 – keskkonnakaitse

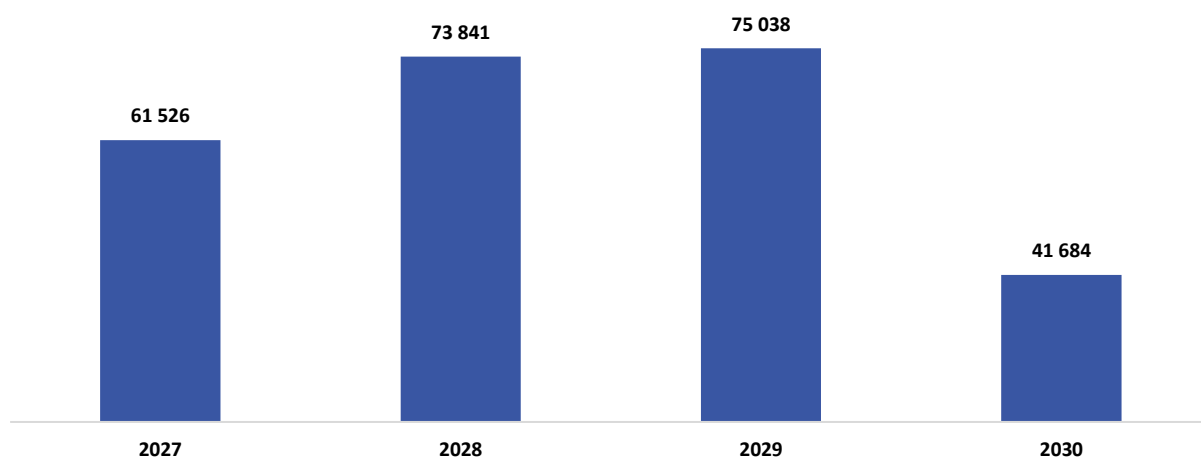
¹⁴ GFOG valdkond: 04 – majandus, 05 – keskkonnakaitse

valdkonnas, arendades kohalikud jäätmejaamad ringmajanduskeskusteks ja rajades uusi keskusi.

Keskkonna ja linnaruumi valdkonna põhitegevuskulud on suunatud eelkõige linna igapäevase toimimise, avaliku ruumi korrashoiu ja teenuste kvaliteedi tagamisele. Linn jätkab tänavate, teede, haljasalade, parkide ja muu avaliku ruumi hooldamist ning arendab keskkonnahoidlikke linnateenuseid. Kvaliteetse linnaruumi ning jalakäija- ja jalgrattasõbraliku linna kujundamisel on oluline roll ka ühistranspordi, rattaringluse ja nutikate liikumislahenduste igapäevasel toimimisel. Seetõttu tuleb põhitegevuskulude kavandamisel tagada piisavad vahendid olemasolevate teenuste säilitamiseks ja arendamiseks, arvestades samal ajal kulude kasvu ja kliimaeesmärkidega ning linnaelanike ootustega puhtale, turvalisele ja hästi toimivale linnaruumile. Rahvusvaheliste transpordiühenduste hoidmiseks jätkatakse lennuühenduse toetamist.

6.2. Investeeringustegevus

Eelarvestrateegia perioodil on kavandatud investeerida kokku üle 288 miljoni euro. Perioodi suurimaks objektiks on Siuru kultuurikeskus, kuhu koonduvad linnaraamatukogu, kunstimuuseum, kino ja mitmeid teisi linnarahvale suunatud tegevusi. Siuru keskust rahastab 2/3 ulatuses Kultuurkapital ning 1/3 rahastatakse linna eelarvest.

Joonis 8. Põhivara soetus 2026-2029. a (tuhandetes eurodes)

Üldiselt lähtutakse investeeringute prioriseerimisel arengukava strateegilistest eesmärkidest. Alljärgnevalt on esitatud põhilised investeeringud arengukava valdkondade kaupa, millele on selgituseks lisatud COFOG-i valdkondade nimetused.

Heaolu, kogukond, kultuur

Heaolu¹⁵ valdkonnas kavandatakse Tüve tänavale uue munitsipaaletamu ehitamist. Uue munitsipaalmaja kasutuselevõtt võimaldab müüa mitmed linnale kuuluvad kehvas seisukorras sotsiaalkorterid ja pakkuda kaasaegsemat eluasemeteenust.

¹⁵ GOFOG valdkond: 07 – tervishoid, 10 – sotsiaalne kaitse

Kogukonna¹⁶ valdkonnas jätkatakse kaasava eelarvega. Kaasava eelarve põhimõte on lihtne: volikogu võimaldab kohalikul kogukonnal otsustada mingi osa eelarve kasutamise üle. Tartu linn võttis kaasava eelarve kasutusele esimese Eesti omavalitsusena 2013. a (2014. a eelarve planeerimisel) ning plaanib kasvatada senist 200 tuhande suurust eelarvet 300 tuhande euroni alates 2028. aastast.

Kultuuri valdkonna¹⁷ olulisemaks investeeringuks on kultuurikeskus Siuru, mille keskse telje moodustavad riigile kuuluv Tartu Kunstimuseum ja linna hallatav Tartu Linnaraamatukogu. Strateegiaperioodil kavandatakse uued püsiekspositsioonid nii Tartu Linnamuseumisse, Laulupeomuseumisse kui Tartu Mänguasjamuseumisse, sh renoveeritakse linnamuseumi hoone ja õueala.

Haridus, innovatsioon ja ettevõtlus

Hariduse¹⁸ valdkonna suund on olemasolevate lasteaedade ja koolihoonete ning nende mängu- ja spordiväljakute ning staadionite kaasajastamine eesmärgiga tagada turvalise füüsilise ja vaimse õppekeskkonna loomine õppeasutustes.

Eelarvestrateegia perioodiks kavandatakse suuremahulisi investeeringuid Miina Härma Gümnaasiumis (2026-2027) ja Veeriku Koolis (2027-2029), lisaks suunatakse vahendeid igaaastasteks kooliruumide remontideks ja haridusobjektide projekteerimisteks ning territooriumide arendamiseks.

Eelarvestrateegia perioodi jooksul on suuremahulisemad tööd kavas lasteaedades Mömmik (2027-2028) ja Karlova (2028-2030), lisaks planeeritakse ühe lasteaiahoone rekonstrueerimine lähtudes rahvastikuproгноosist ja sellest tulenevast vajadusest lasteaiakohtade järele (2028-2030). Iga-aastaselt jätkuvad investeeringud lasteaiarühmade ja mänguväljakute renoveerimiseks.

Innovatsiooni ja ettevõtluse¹⁹ valdkonnas osaleb Tartu linn SA Tartu Teaduspargi taristu arendamisel.

Keskkond ja linnaruum

Linnaruumi²⁰ valdkonna eesmärkide saavutamiseks suunab linn strateegiaperioodil vahendeid säästva liikumise arendamiseks, luues jalgrattateid nii Turu, Kastani kui Riia tänavas kui ehitades uusi kergliiklusteid ja rekonstrueerides amortiseerunud. Samuti jätkatakse tänavate ja teede renoveerimisega ning ehitatakse välja nii Ujula (2027-2028) kui Ravila (2029) tänava pikendus. Suuremad tänavate rekonstrueerimised strateegiaperioodil on Järve tee (2030) Ilmatsalus, Turu tänav (2030), Anne tänav (2028), Jalaka tänav (2028), Lunini (2028), Oa (2028), Ravila (2029) ja Vabaduse puiestee (2029).

Tartu linnal on kavas 2026. - 2027. a „Suuremate linnapiirkondade arendamine“ meetme toel rajada ligikaudu 900 meetri pikkune terviklahendusega Emajõe kaldapromenaad, mis asub Tartu linna südames ja kulgeb Emajõe paremkaldal Turu sillast kuni Karlova sadamani.

¹⁶ GOFOG valdkond: 01 – üldised valitsemissektori teenused

¹⁷ GOFOG valdkond: 08 – vaba aeg, kultuur, religioon

¹⁸ GOFOG valdkond: 09 – haridus

¹⁹ GOFOG valdkond: 04 – majandus, 06 – elamu- ja kommunaalmajandus

²⁰ GOFOG valdkond: 04 – majandus

2027 - 2028. a on kavandatud Ringmajanduskeskuse ehitus. Ehitust toetab Ühtekuuluvusfond.

Linna üldise seisukorra hoidmiseks (taastamiseks) ning uute nõuete ja lisavajaduste täitmiseks kulub igal aasta 15 – 20 miljonit eurot. Vahendid jagunevad paljude eri objektide vahel alates parkide teedest ja inventarist kuni koolide katusteni.

Ühistranspordi investeeringutes on kavandatud amortiseerunud bussiootepaviljonide vahetus ning rattaringluse arendamiseks on kavas rattapargi värskendamine 1000 rattaga strateegiaperioodi jooksul.

Eramute ümbruse parendamiseks on strateegiaperioodil kavas rekonstrueerida Mõisavahe 41-43 9-korruseliste majade vaheline parkimine (2028), eraldada toetust korterelamute ümbruse korrastamiseks (2027-2030) ning finantseerida erasektori poolt avaliku taristu rekonstrueerimiseks tehtavaid investeeringuid (2027-2030).

Tabel 8. Suuremad investeeringuobjektid (tuhandetes eurodes)

	2027	2028	2029	2030
Kultuur	19 000	25 140	38 025	15 650
Tartu kultuurikeskus Siuru	19 000	25 000	33 000	14 150
<i>sh toetuse arvelt</i>	<i>15 000</i>	<i>14 000</i>	<i>21 000</i>	<i>6 950</i>
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	<i>4 000</i>	<i>11 000</i>	<i>12 000</i>	<i>7 200</i>
Linnamuuseum (Narva mnt 23)	-	-	4 000	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	<i>4 000</i>	-
Mänguasjamuuseum (Lutsu 8)	-	140	-	1500
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	<i>140</i>	-	<i>1 500</i>
Linnamuuseumi uue püsiekspositsiooni tööprojekti koostamine ning rajamine	-	-	1 025	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	<i>1 025</i>	-
Haridus	11 265	24 715	13 850	6 300
Veeriku Kool (Veeriku 41)	600	18 500	7 000	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	<i>4 500</i>	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	<i>600</i>	<i>14 000</i>	<i>7 000</i>	-
Lasteaed Mõmmik (Mõisavahe 32)	3 485	3 315	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	<i>1 485</i>	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	<i>2 000</i>	<i>3 315</i>	-	-
Lasteaiahoone rekonstrueerimine	-	200	2 500	3 700
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	<i>200</i>	<i>2 500</i>	<i>3 700</i>
Miina Härma Gümnaasium (Tõnissoni 3)	4 830	-	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	<i>4 830</i>	-	-	-
Kooliruumide remondid	800	800	800	800
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	<i>800</i>	<i>800</i>	<i>800</i>	<i>800</i>
Haridusobjektide muud kulud (projekteerimised, ettekirjutused, territooriumid)	650	900	650	900
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-

	2027	2028	2029	2030
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	650	900	650	900
Lasteaiaruumide remondid	600	600	600	600
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	600	600	600	600
Lasteaed Karlova (Kesk 6)	-	100	2 000	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	100	2 000	-
Interaktiivsed tahvlid koolidele	300	300	300	300
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	300	300	300	300
Majandus	6 521	11 200	7 850	9 500
Ülekatted ja pindamised	2 171	2 500	2 200	2 200
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	2 171	2 500	2 200	2 200
Ilmatsalu Järve tee rekonstrueerimine	-	-	-	3 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	-	3 000
Ujula tänava pikenduse väljaehitamine, lõigus olemasolev Ujula tänav kuni Aruküla tee 8	1 000	1 900	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	1 000	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 000	900	-	-
Varjumiskohtade korrastamine	900	900	500	400
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	900	900	500	400
Ravila tn pikenduse ehitus	-	-	1 000	1 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	1 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	1 000	-
Teede ja tänavate projekteerimised	400	400	400	400
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	400	400	400	400
Turu tn rekonstrueerimine lõigus Teguri tn - Ringtee tn	-	-	-	1 500
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	-	1 500
Rattarendisüsteemi arendamine	350	350	350	400
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	350	350	350	400
Anne tn rekonstrueerimine lõigus Sõpruse pst-Pärna tn	-	1 350	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	1 350	-	-
Kergliiklusteede ülekatted	300	300	300	400
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	300	300	300	400
Maa ost	400	500	100	200
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	400	500	100	200
Vabaduse pst rekonstrueerimine (Kaarsild-Uueturu)	-	-	1 000	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-

	2027	2028	2029	2030
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	1 000	-
Ravila tn rekonstrueerimine lõigus Ilmatsalu tn kuni Puidu tn ja Hallhundi tee ristmikuni sh kergliiklustee	-	-	1 000	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	1 000	-
Väike kaare kergliiklustee rekonstrueerimine lõigus Tamme pst - Raudtee tn	1 000	-	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 000	-	-	-
Oa tn rekonstrueerimine lõigus Marja - Kauna	-	1 000	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	1 000	-	-
N. Lunini tn rekonstrueerimine lõigus Ilmatsalu tn - N. Lunini põik	-	1 000	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	1 000	-	-
Mõisavahe 9-kordsete majade vaheline parkimine (Mõisavahe 41-43)	-	1 000	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	1 000	-	-
Jalaka tn rekonstrueerimine lõigus Alasi - Ringtee tn	-	-	1 000	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	1 000	-
Keskkonnakaitse	10 015	1 630	430	400
Ringmajanduskeskuse projekteerimine ja ehitamine	2 201	1 230	30	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 301	600	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	900	630	30	-
Linnahooldus: masinad ja seadmed	3 191	-	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	3 191	-	-	-
Üleujutusohu ennetamine ja leevendamine Tartu linnas (Kvissental, Supilinn, Ihaste, Liiva tn)	2 561	-	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 793	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	768	-	-	-
Linnahooldus: Hooned, ehitus ja projekteerimine (kontor/olme/garaaž)	1 762	-	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 762	-	-	-
Parkide teed, inventar ja maastikuehitus	300	400	400	400
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	300	400	400	400
Säästev liikumine	-	2 450	5 330	-
Jalgrattateede põhivõrk Turu tn lõigus Rebase - Sadama raudtee	-	-	2 330	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	880	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	1 450	-
Jalgrattateede põhivõrk Riia tn (Vaksali - Ringtee)	-	-	2 000	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	1 400	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	600	-

	2027	2028	2029	2030
Jalgrattateede põhivõrk Kastani tn (lõigus Riia tn - Võru tn)	-	1 450	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	600	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	850	-	-
Jalgrattateede põhivõrk Riia tn (lõigus Kalevi tn - Vaksali tn)	-	-	1 000	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	700	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	-	300	-
Jalgrattateede põhivõrk Turu tn lõigus Soola tn - Jõe tn	-	1 000	-	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	700	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	300	-	-
Elamu- ja kommunaalmajandus	500	2 600	2 600	700
Sotsiaalüürimaja rajamine (Tüve 8)	-	2 000	2 000	-
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	-	2 000	2 000	-
Linnale kuuluvate korterite ja elamute remont	300	300	300	500
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	300	300	300	500
Tänavavalgustuse kaablite ja mastide asendamine	200	300	300	200
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	200	300	300	200
Üldvalitsemine	200	300	300	300
Kaasav eelarve	200	300	300	300
<i>sh toetuse arvelt</i>	-	-	-	-
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	200	300	300	300

7. Riskistsenaarium

Eelarvestrateegia on koostatud eeldusel, et Eesti majandus jätkab mõõdukat kasvu ning inflatsioon ja intressimäärad stabiliseeruvad. Samas püsib lähiaastate väljavaade märkimisväärselt ebakindel. Suurimateks riskideks on Ukraina sõja võimalik eskaleerumine, maailmamajanduse aeglustumine, rahvusvaheliste kaubandus- ja tarneahelate häired, energiahindade uus tõus ning Euroopa majanduskeskkonna nõrgenemine.

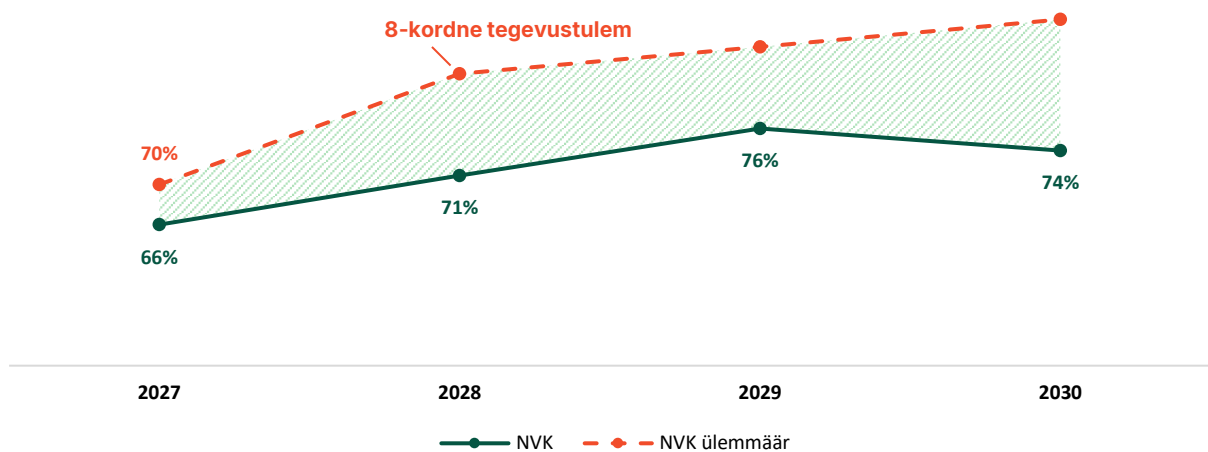
Sõda Ukrainas ning Lähis-Ida kriis avaldavad pea prognoosimatut mõju energiahindadele ning sellest tulenevalt võib kasvada erinevate sisendhindade ja ostetavate teenuste kulu.

Eesti keskvalitsuse eelarve on järgmise nelja aasta perspektiivis defitsiidis ning riik peab ka osa tegevuskuludest katma laenuvahenditega. Sellises olukorras on raske loota omavalitsustele eraldatava tuluosa suurendamist või riigi poolt omavalitsustele pandud ülesannete täiendavat rahastamist.

Tartu linna suurim tuluallikas on füüsilise isiku tulumaksueraldis, mis laekub linnaelanike brutopalgalt ja pensionitelt. Kui kuni 2025. aastani aitas hariduse, meditsiini ja avaliku halduse palgakasv parandada linna tulumaksulaekumist, siis 2026. aastal jäi meditsiinisektori palgatase peaaegu muutumatuks ning kasv on nii hõive kui palgatõusu osas pidurdunud ka IT sektoris. Oma jälje palgatõutusele jättis ka üldise 700-eurose tulumaksuvaba miinimumi kehtestamine kõigile töötajatele. See vähendas survet ettevõtetele palga tõstmiseks käesoleval aastal. Nende juba toimunud muutuste taustal tuleb tõdeda, et tulude kasv ei kompenseeri kõikide kulude kasvu, näiteks hooldereform jne.

Riskide realiseerumise korral võib linna tulude kasv jääda prognoositust väiksemaks, samal ajal kui tööjõu-, energia- ja teenusekulud kasvavad oodatust kiiremini. Selline areng vähendaks põhitegevuse tulemit, piiraks investeerimisvõimekust ning suurendaks survet netovõlakoormusele. Arvestades investeerimisvajaduste jätkuvat kõrget taset ning finantsdistsipliini nõudeid, tuleks ebasoodsas stsenaariumis keskenduda vaid hädavajalikele investeeringutele, piirata tegevuskulude kasvu ning vajadusel üle vaadata teenuste osutamise mahud ja toetuste andmise põhimõtted.

Kui Tartu linna netovõlakoormus jõuab seaduses lubatud ülemmäära lähedale ja laenuvõimekus on piiratud, toob riskide realiseerumine kaasa vajaduse vähendada kõiki tegevuskulusid (personal, majanduskulu, toetused jne). Võimalikud kärped nõuavad tekkinud olukorra hetkeanalüüsi ning selle põhjal koostatud olukorrast väljumise strateegiat ja tegevusplaani, mida on käesoleva strateegiadokumendi koostamise ajal keeruline ette prognoosida.

Joonis 9. Netovõlakoorumus (%)

Linnavalitsus koondab ja analüüsib eelarvestrateegia ja 2027. aasta eelarve menetluse käigus nii investeerimisobjektide kui ka tegevuskulude koondandmeid ning võtab vastu otsused konkreetse objekti või tegevuse vajadustest ja eesmärkidest lähtudes. Näiteks lasteaedade ja haridusasutuste investeeringute plaan pannakse paika lähtudes tulevikuvajadusest, asenduspindade võimalikkusest, toetusmeetmetest jne. Ajatada või peatada saab selliseid investeeringuobjekte, mille suhtes ei ole sõlmitud siduvaid kokkuleppeid (hanke- ja ehituslepingud, investeeringutoetused jne).

Üldjuhul on erakorralise olukorraga toimetulekuks mõjusam vahend tegevuskulude vähendamine, sest see toob läbi parema tegevustulemi kaasa võlakoorumuse ülemise lubatud piiri kasvu ja seega on linnal võimalik võtta rohkem laenu ning selle abil madalseisust välja tulla. Kohalikud omavalitsused ei saa võtta laenu tegevuskulude katteks.

2026. aastal alustas Euroopa Keskpank taas intresside tõstmist, et ohjeldada energiahindade mõjust ja tarneprobleemidest tulenevat hinnatõusu survet. Baasintressi kasv mõjutab otseselt linna intressikuluseid ning avaldab mõju investeerimisvõimekusele, mida saab katta kas põhitegevuse tulemi tõusu (kulude kokkuhoid) või linnale kuuluva vara müügi arvelt.

Kohalike omavalitsuste finantsautonoomia seisukohast kuulub Eesti Euroopa Liidus viimaste riikide hulka ning sellest tulenevalt sõltub võimalike kriisidega toimetulek eelkõige keskvalitsuse otsustest ja võimest võimalikke kriise leevenda. Linna iseseisev võime kulusid märkimisväärselt kokku hoida on seadustest ja regulatsioonidest tulenevate nõuete tõttu väga piiratud. Samuti puuduvad kohalikel omavalitsustel võimalused tulubaasi märgatavaks kasvatamiseks.

Linn lähtub eelarve planeerimisel konservatiivsetest eeldustest ning säilitab finantsjuhtimises piisava paindlikkuse, et reageerida majanduskeskkonna muutustele.